

BOSNA HERSEK

TEKSTİL VE KONFEKSİYON SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih : Kasım 2025

Raporu Hazırlayan: Saraybosna Ticaret Müşavirliği

SEKTÖR RAPORLARI FORMATI (MAL TİCARETİ)

1. Ülke Pazarında Tekstil Sektörü

1.1 Tekstil Hammaddesi Üretimi

Bosna-Hersek (BH)'in iklim ve coğrafi koşulları pamuk gibi tekstil hammaddesi olan lif ürünleri yetiştiriciliği için uygun olmadığından, sadece ülkenin güney kesimindeki Hersek bölgesinde sınırlı oranda pamuk yetiştirilmekte olup, ancak üretim miktarına ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Genel olarak ülkede tekstil sanayisinin önemli bir parçası olan kayda değer bir ham pamuk veya lif ürünleri üretimi bulunmamaktadır. **BH’de tekstil ve konfeksiyon sektöründe genellikle ithal ham madde (iplik, kumaş veya ham pamuk) kullanılmaktadır.** Deri sektöründe ise hayvan yetiştiriciliğine dayalı bir ham deri kaynağı ve bu deriyi işleme ve ihraç etme kapasitesine sahip köklü bir endüstri mevcut olmakla birlikte ülkedeki deri üretim rakamına ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır.

Savaş öncesi dönemde BH’li tekstil ve ayakkabı üreticileri pamuk ipliği, kumaş, dokuma, konfeksiyon ile ham ve işlenmiş deri ürünlerini dünya genelinde birçok kıtaya ihraç ederek sektörde önemli bir aktör konumundaydı. Günümüzde ise tekstil sektörü, çok sayıda küçük ölçekli üreticinin faaliyet gösterdiği, çeşitlenmiş bir yapı arz eden bir tablo çizmektedir. Sektörde faaliyet gösteren 464 firma bulunmakta olup, bu firmalar toplamda 32.307 kişiye istihdam sağlamaktadır. Özellikle Almanya ve İtalya gibi büyük Avrupa pazarlarına yapılan tedarikler, ülkenin bu alandaki üretim birikimi ve vasıflı iş gücünü ortaya koymaktadır. BH’nin tekstil, deri ve ayakkabı sanayi; köklü üretim geçmişi, Avrupa’ya olan stratejik yakınlığı ve ihracat potansiyeliyle dikkat çekmekte, bu yönleriyle uluslararası yatırımcılar için cazip fırsatlar sunmaktadır. Ancak sektör, ağırlıklı olarak düşük katma değerli fason üretime dayalı yapısıyla sınırlı kalmakta; kalifiye iş gücünün korunamaması, genç nüfusun yurtdışına göçü, teknolojik altyapı eksiklikleri ve yetersiz kamu politikaları gibi yapısal sorunlar nedeniyle gelişme potansiyelini tam olarak değerlendirememektedir.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

BH İstatistik Ajansı tarafından tekstil sektöründe üretici fiyatları açıklanmamaktadır.

1.3 Tekstil Sektöründe Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

BH tekstil sektöründe en büyük 10 firma arasında Alma Ras d.o.o. lider konumda yer almaktadır. Diğer öne çıkan firmalar arasında Prevent Visoko d.o.o., Odiseja 97 d.o.o., Dević-Tekstil d.o.o., Koteks d.o.o., Zenko d.o.o., Kismet d.o.o. ve Sana-Linea d.o.o. gibi şirketler bulunmaktadır. Bu firmalar genellikle iç giyim, iş kıyafetleri, spor giyim ve koruyucu tekstil ürünleri üretimi faaliyetinde bulunmaktadır.

BH’de tekstil ürünlerinin üretimi alanında faaliyet gösteren şirketleri bir çatı altında toplayan kuruluşlar ticaret odaları ve Bosna Hersek İş Adamları bünyesinde yapılandırılmıştır. Bu kuruluşlar genellikle sektörel koordinasyon, destek ve politika oluşturma açısından önemli roller üstlenir. Bu minvalde BH Ticaret Odası bünyesinde BH Tekstil ve Deri İşleme Sanayii Birliği ve entiteler düzeyinde BH Federasyonu Tekstil, Deri İşleme ve Kauçuk Sanayicileri Derneği ile RS Tekstil, Deri ve Ayakkabı Derneği’nden bahsedilebilir.

Bosna Hersek Tekstil ve Deri İşleme Sanayi Birliği

İletişim: Nejira Močević

Telefon: 033 566 185

E-posta: nejira.mocevic@komorabih.ba

Web : <https://komorabih.ba/asocijacija-tekstila-odjece-koze-i-obuce/>

Bosna Hersek Federasyonu Tekstil, Deri İşleme ve Kauçuk Sanayicileri Derneği

Branislava Đurđeva 10, Sarajevo

İletişim: Jasmina Zejnilagic

Telefon: +387 33 566 313

Faks : +387 33 217 783

E-posta: j.zejnilagic@kfbih.com

Web : <https://kfbih.com/udruzenje-za-tekstilnu-kozarsko-prerativacku-i-gumarsku-industriju/>

Republika Sırska Tekstil, Deri ve Ayakkabı Derneği

Branka Ćopića 6, 78000 Banja Luka

İletişim: Aleksandra Mihajlović Bijelić

Telefon: +387 51 493-132

Faks : +387 51 493-126

E-posta: aleksandrab@komorars.ba

Web : <https://komorars.ba/tekstil-koza-obuca/>

Bosna Hersek Tekstil, Ayakkabı ve Deri Derneği (UTOK)

Splitska 6, 71000 Sarajevo

Telefon: +387 33 613 616

Faks : +387 33 206 307

E-posta: amer.medic@gmail.com

1.4 Tekstil Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

BH’de tekstil, giyim, deri ve ayakkabı sektöründe toptan ve perakende satışlar, büyük ölçüde ülkenin sanayi ve lojistik merkezlerine yakın bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Strateji belgesine göre, üretimin büyük kısmı ihracata yönelik fason üretim şeklinde gerçekleştiğinden, toptan satışlar genellikle doğrudan yabancı alıcılara veya uluslararası markalara yapılmakta, bu satışlar ise çoğunlukla Saraybosna, Zenica, Visoko, Tuzla ve Mostar gibi ulaşımı güçlü şehirlerdeki lojistik ağlar üzerinden yürütülmektedir. Perakende satışlar ise yerel pazarda sınırlı kalmakta, daha çok şehir merkezlerinde bulunan küçük ölçekli mağazalar ve butik işletmeler ile alışveriş merkezlerindeki mağazalar aracılığıyla yapılmaktadır. Sektör, markalaşma ve yerel pazara yönelik katma değerli ürün üretimi konusunda henüz yeterince gelişmemiştir; bu nedenle perakende pazarı görece dar kalmakta, toptan ticaret ise dış pazarlara bağımlı olarak sürmektedir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2024)

Sıra	Ülke Adı	İthalat Değeri (1000\$)	Miktar (ton)	Pay-Değer (%)
1	Türkiye	159.065	18.753	%17,95
2	İtalya	151.221	5.854	%17,06
3	Çin	131.021	13.146	%14,78
4	Bangladeş	85.528	4.859	%9,65
5	Almanya	46.965	4.599	%5,30
6	Hırvatistan	42.376	3.499	%4,78
7	Sırbistan	41.502	4.595	%4,68
8	Hindistan	23.878	2.253	%2,69
9	Polonya	20.608	2.071	%2,33
10	Pakistan	19.868	1.598	%2,24
Toplam İthalat		886.310	74.982	%100

Kaynak: BH İstatistik Ajansı

BH'nin tekstil ve konfeksiyon ürünleri ithalatında ülkemizin yanı sıra ağırlıklı olarak Avrupa, komşu ülkeleri ve Uzakdoğu ülkeleri ön plana çıkarken, **Türkiye %18'lik pay ile (159 Milyon Dolar) ilk sırada yer almaktadır.** 2023 yılına kadar BH'ye tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatını her yıl istikrarlı bir şekilde artıran Türkiye, 2023 ve 2024 yıllarında ise ülkemizin tekstil sektöründeki genel ihracatındaki düşüşle paralel olarak düşüş yaşamasına rağmen **BH'nin bu sektördeki en önemli tedarikçisi konumunu korumuştur.**

2.2 Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2024)

Sıra	Ülke Adı	İhracat Değeri (1000\$)	Miktar (ton)	Pay-Değer (%)
1	Hırvatistan	132.029	6.275	%28,42
2	Almanya	102.572	3.556	%22,08
3	İtalya	72.836	4.257	%15,68
4	Slovenya	35.856	1.313	%7,72
5	Fransa	31.004	905	%6,67
6	Avusturya	26.130	1.537	%5,63
7	İsviçre	17.841	734	%3,84
8	Sırbistan	12.231	2.357	%2,63
9	İspanya	8.002	222	%1,72
10	Türkiye	6.203	3.392	%1,34
Toplam İthalat		464.528	26.445	%100

Kaynak: BH İstatistik Ajansı

BH'nin tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatında ağırlıklı olarak komşu ve Avrupa Birliği ülkeleri ön plana çıkarken, ihracatının yaklaşık %40'ının eski Yugoslavya ülkelerine yapması dikkat çekmektedir. Türkiye ise 2024 yılında %1,3'lük pay (6,2 milyon Dolar) ile onuncu sırada yer almaktadır.

2.3 Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı İlk 10 Ürün (2024)

GTIP Kodu (6'lı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (1000\$)	Türkiye'den İthalatı (1000\$)	Türkiye'nin Payı (%)
6109.10	Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan	42.802	12.455	%29,10
6115.95	Diğer çoraplar; pamuktan	40.210	5.524	%13,74
6115.21	Diğer külotlu çoraplar ve taytlar; sentetik liflerden	32.335	306	%0,95
4107.12	Sığır (buffalo dahil) ve atların bütün haldeki yarma derileri	27.647	2.027	%7,33
4107.92	Sığır (buffalo dahil) ve atların ileri derecede hazırlanmış yarma diğer derileri	24.244	44	%0,18
5903.20	Poliüretan emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya bununla lamine edilmiş mensucat	20.180	106	%0,53
5903.90	Diğer plastikler emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya bununla lamine edilmiş mensucat	20.024	238	%1,19
6110.20	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. eşya; pamuktan	18.726	4.208	%22,47
6203.42	Erkek/erkek çocuk için pantolonlar, kısa pantolonlar, tulumlar ve şortlar; pamuktan	18.546	2.864	%15,44
6204.62	Kadın/kız çocuk için pantolon, askılı ve üst ön parçalı tulumlar, kısa pantolonlar, şortlar; pamuktan	16.803	3.227	%19,20

Kaynak: BH İstatistik Ajansı

BH'nin ürün bazında tekstil ve konfeksiyon ithalatında tişört, fanila, atlet ürünleri, pamuktan çoraplar, deri, mensucat, kazak ve pantolonlar öne çıkmakta olup, mensucat ve deri ürünleri dışındaki ürünlerde ülkemizin yüksek pazar payı dikkat çekmektedir.

2.4 Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (10 ürün) (2024)

GTIP Kodu (6'lı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (1000\$)	Türkiye'ye İhracatı (1000\$)	Türkiye'nin Payı (%)
6115.21	Diğer külotlu çoraplar ve taytlar;	39.124	-	-
6115.95	Diğer çoraplar; pamuktan	36.606	78	%0,21
6203.43	Erkek/erkek çocuk için pantolonlar, kısa pantolonlar, tulumlar ve şortlar; sentetik liflerden	34.740	68	%0,20
6108.21	Kadın/kız çocuk için slipler ve külotlar; pamuktan	26.407	14	%0,05
6202.40	Kadın ve kız çocuklar için mantolar; sentetik veya suni liflerden; herbirinin ağırlığı > 1 kg	19.696	60	%0,30
6203.33	Erkek/erkek çocuk için ceketler ve blazerlar; sentetik liflerden	18.780	34	%0,18
6110.12	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. eşya; kaşmir keçisinin kıllarından	15.403	-	-
6201.40	Erkek veya erkek çocuk için kabanlar; sentetik veya suni liflerden; herbirinin ağırlığı <= 1 kg	10.306	80	%0,78
6109.10	Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan	9.817	201	%2,05
6115.99	Örme veya Kroşe Giyim Eşyası ve Aksesuarı; Dokumaya elverişli diğer maddelerden	9.792	14	%0,14

Kaynak: BH İstatistik Ajansı

BH'nin tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatında çorap, pantolon, iç çamaşırı ve giyim eşyaları dikkat çekerken, söz konusu ürünlerde Türkiye'nin payının oldukça küçük oranlarda olduğu dikkat çekmektedir.

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

BH'nin tekstil ve konfeksiyon ürünleri ithalatında Türkiye'nin en fazla paya sahip olduğu ürün grupları olarak; giyim eşyaları, halılar ve mensucat ürünleri sayılabilmektedir.

3.1 Sektörde Ülkemizin Bosna Hersek'e İhracatı (1000 \$)

Sıra	GTIP Kodu (6'lı)	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
1	6109.10	Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan	9.613	9.857	10.754	9.746	11.880
2	5702.42	Dokunmuş halılar ve yer kaplamaları;	7.599	10.118	9.118	10.289	10.809
3	6006.22	Diğer örme veya kroşe mensucat; pamuktan, boyanmış	2.626	2.965	4.561	6.412	8.409
4	6110.20	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. eşya; pamuktan	4.417	6.204	7.689	6.171	5.862
5	6115.95	Diğer çoraplar; pamuktan	3.578	4.030	4.340	4.503	4.966
6	6110.30	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. eşya; sentetik veya suni liflerden	3.463	4.212	5.586	4.486	3.767
7	6004.10	Örme veya kroşe mensucat; en > 30cm, elastomerik iplik >= %5, kauçuk iplik içermeyen	3.031	5.143	5.780	3.799	3.300
8	6203.42	Erkek/erkek çocuk için pantolonlar, kısa pantolonlar, tulumlar ve şortlar; pamuktan	3.861	4.180	4.868	4.217	3.241
9	6302.60	Tuvalet ve mutfak bezleri [pamuktan	1.594	2.603	2.976	3.109	2.942
10	6002.40	Örme veya kroşe mensucat; en <= 30cm, elastomerik iplik >= %5, kauçuk iplik içermeyen	2.255	3.363	2.475	2.290	2.533
TOPLAM			42.037	52.675	58.147	55.022	57.709

Kaynak: TÜİK

Diğer taraftan, ülkemiz ile BH tarafından açıklanan dış ticaret verileri arasında önemli sayılabilecek seviyede farklılıklar görülebilmektedir. Bu konuda BH İstatistik Ajansı'ndan alınan resmi cevapta; mezkur farklılığın temel sebebinin farklı istatistiki yöntemler kullanılması olduğu; ülkeye yapılan ithalat verilerinin işlenmesinde ihracat ülkesi kriteri

yerine Eurostat tarafından önerildiği belirtilen menşe ülke esasının benimsendiği; bu nedenle, ülkemiz menşeli bir ürün farklı ülkelerden Bosna Hersek'e ithal edildiğinde de söz konusu ithalatın Türkiye'den yapılmış olarak addedildiği; nitekim, BH ve Çin Halk Cumhuriyeti verileri arasında da ciddi farklılıklar görüldüğü belirtilmiştir.

3.2 Sektörde Ülkemizin Bosna Hersek'e İhracatı (Miktar ton)

Sıra	GTIP Kodu (6'lı)	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
1	5702.42	Dokunmuş halılar ve yer kaplamaları;	2.788	3.102	2.748	3.231	3.490
2	6109.10	Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan	885	871	922	874	1.091
3	6006.22	Diğer örme veya kroşe mensucat; pamuktan, boyanmış	483	494	604	751	961
4	6305.33	Ambalaj için polietilen ve polipropilen şeritlerden ve benzerlerinden diğer torba ve çuval	900	1092	974	1.006	932
5	6115.95	Diğer çoraplar; pamuktan	494	499	511	515	613
6	6302.60	Tuvalet ve mutfak bezleri [pamuktan	310	427	466	529	493
7	6110.20	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. eşya; pamuktan	301	389	441	377	373
8	6110.30	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. eşya; sentetik veya suni liflerden	305	338	394	381	357
9	6006.31	Diğer örme veya kroşe mensucat; sentetik liflerden, ağartılmamış veya ağartılmış	211	299	386	407	334
10	6004.10	Örme veya kroşe mensucat; en > 30cm, elastomerik iplik >= %5, kauçuk iplik içermeyen	322	500	546	322	311
TOPLAM			6.999	8.001	7.992	8.393	8.955

Kaynak: TÜİK

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

BH'nin tekstil ve konfeksiyon ürünleri ithalatında genelde nüfusun ve sanayinin daha fazla gelişmiş olduğu yerler ön plana çıkmakta olup, bu minvalde Saraybosna Kantonu, Zenica-Doboy Kantonu, Tuzla Kantonu, Hersek-Neretva Kantonu, Una-Sana Kantonu ile Brčko ve Banja Luka şehri çevresinin hedeflenmesinde fayda görülmektedir.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

2024 yılı cirolarına göre BH'nin tekstil sektöründeki en büyük şirket Prevent Sewing d.o.o. olmuştur. Alma Ras d.o.o. ise Olovo şehrinden çıkan ve ülkenin en saygın markalarından biri olarak güçlü konumunu sürdürmektedir. Bunun yanı sıra Jifeng Automotive Interior BH d.o.o., SM3 d.o.o., Ella Textile d.o.o., Fortitudo d.o.o., Pro Textil d.o.o. ve Napredak fabrike Konfekcija Tesanj gibi firmalar da öne çıkarken, Odiseja 97 d.o.o. ve Dević-Tekstil d.o.o. gibi şirketler ise hem iç pazarda hem de ihracatta daha fazla yer alarak sektöre önemli katkılar sağlamaktadır.

Sektörde en büyük ihracat pazarlarının (Hırvatistan, İtalya, Almanya, Avusturya, Fransa, Slovenya) Avrupa'da bulunması, ülkenin üretim ve ticaret yapısında Avrupa pazarına güçlü bir yönelim olduğunu göstermektedir. Hırvatistan, Almanya ve İtalya toplam ihracatın %66'sından fazlasını oluşturarak en büyük ihraç pazarları olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, bu pazarlarda Bosna Hersek ürünlerine yönelik köklü ticari bağlara ve güçlü bir talebe işaret etmektedir.

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

BH'de tekstil ürünlerinin üretimi ve işlenmesi alanında faaliyet gösteren şirketleri bir çatı altında toplayan kuruluşlar ticaret odaları bünyesinde yapılandırılmıştır.

- BH Dış Ticaret Odası (<https://komorabih.ba/asocijacija-tekstila-odjece-koze-i-obuce/>)
- BH Federasyonu Ticaret Odası (<https://kfbih.com/udruzenje-za-tekstilnu-kozarsko-preradivacku-i-gumarsku-industriju/>)
- Republika Srpska Ticaret Odası (<https://komorars.ba/tekstil-koza-obuca/>)

4.2.2 İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

BH'de ithalatçı firma bilgilerinin temin edilebileceği açık bir kaynak bulunmamakta olup, söz konusu talepler Bakanlığımızın Müşavire Danışın uygulaması (<https://musaviredanisin.ticaret.gov.tr/>) üzerinden Müşavirliğimize iletilmesi halinde ilgili sektördeki alıcı firmalara ilişkin bilgiler paylaşılabilecektir.

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Genel olarak gümrüğe ibraz edilecek belgeler ithal edilecek ürüne bağlı olarak farklılık arz edebilmekte olup, ürünlerin serbest dolaşıma sokulması ve/veya diğer gümrük işlemlerinin gerçekleştirilmesi için gümrüğe ibraz edilmesi gereken başvuru formları, belgeler ve yerine getirilmesi gereken tüm diğer şartlar, BH'de ikamet eden/faaliyet gösteren gerçek/tüzel kişinin sorumluluğu altındadır. BH'nin üç resmi dilinden birinde (Boşnakça, Sırpça veya Hırvatça) doldurulmuş ve adı geçen kişi veya yetkili bir temsilci tarafından sunulan gümrük beyannamesi ile birlikte ithalat yapılmalıdır.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır?

Sevkiyat öncesi muayene BH’de zorunlu olmayıp, ithalatçı tarafından talep edilebilmektedir.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

No	Tarih	Fuar Adı	Şehir/Yer	Düzenleyen	İletişim
1.	02-05 Eylül 2026	Genel BH Fuarı “ZEPS” (Milli Katılım)	Zenica Kamberovića Meydanı	Tapas doo	Tel: 00387 61 036 906 00387 61 230 064 E-mail: info@zeps.ba www.zeps.ba
2.	Her yılın Eylül Aylarında	19. Uluslararası Teşanj Ekonomi Fuarı	Teşanj Matuziçi	“Biznis centar” İşadamları Derneği Jelah- Teşanj	Tel: 00387 32 655 760 E- mail: udruzenje@biznistesanj.ba www.biznistesanj.ba/sajam

BH’de fuarlar genelde küçük ölçekli (panayır formatında), kurumsallıktan uzak ve daha çok iç pazara hitap edecek şekilde düzenlenmektedir. Bunun gerekçeleri olarak ise; kurumsal firma sayısındaki azlık, modern fuar alanlarının yetersizliği, ülkenin yönetim yapısından kaynaklı çok başlılık, sermaye yetersizliği ve fuar alanında yeterli tecrübeye sahip olunamaması gibi etkenler sayılabilir. Tekstil sektöründe de düzenlenen fuarlar küçük ölçekli olmakla birlikte, ülkede son yıllarda gelişmekte olan genel ekonomik fuarlarda tekstil ve konfeksiyon sektörleri de yer almaktadır.

Bu fuarlardan Zeps ve Tesanj Fuarları öne çıkmaktadır. Zeps Fuarı, BH’nin Zenica şehrinde her yıl Eylül ayında düzenlenmekte ve Bakanlığımızın 2024 ve 2025 yıllarında milli katılım fuar organizasyonu kapsamında destek verdiği bir fuardır. Yaklaşık 20.000 m²’lik bir alanda metal sanayi, ağaç işleme ve mobilya, tarım ve gıda, **tekstil ve konfeksiyon, ev tekstili**, otomotiv ve yedek parça, inşaat ve yapı malzemeleri, bankacılık, kentsel donanımlar, turizm, spor ekipmanları, enerji ve ekoloji, iş güvenliği, bilgi teknolojisi ve telekomunikasyon ve sağlık hizmetleri sektörlerine ev sahipliği yapmaktadır.

Tesanj Fuarı da her yıl Eylül-Ekim aylarında BH’nin Tesanj şehrinde düzenlenmekte olup, BH’nin yanı sıra Avrupa ülkeleri başta olmak üzere çeşitli ülkelerdeki farklı sektörlerden çok sayıda firmanın katılım sağladığı bu fuar 25.000 metrekarelik bir alanda düzenlenmekte ve 2024 yılında 15 farklı ülkeden, 2025 yılında ise 19 farklı ülkeden 600’den fazla firma tarafından katılım sağlanmıştır. 15 bini aşkın kişi tarafından fuarın ziyaret edildiği ve ağırlıklı olarak metal işleme, makine, ahşap, otomotiv, tarım ve gıda, inşaat, elektrik, kimya, **deri ve tekstil**, yapı malzemeleri, ekoloji, bilgi teknolojileri, turizm ve hizmet sektörlerinden katılımcılar yer almaktadır.

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

2025 yılının Eylül ayında gerçekleşen Zeps 2025 Fuarı’na ülkemiz İstanbul Ticaret Odası (İTO) organizasyonu ile 50 Türk İşadamı ile birlikte milli katılım sağlanmış olup, 2026 yılında da söz konusu fuara İTO tarafından milli katılım organizasyonu düzenlenmesi beklenmektedir. Ayrıca, BH’nin en önemli bir diğer genel ticaret fuarı olarak öne çıkan

Tesanj Fuarı'na 2025 yılında ülkemizden Konya Ticaret Odası tarafından 200'ü aşkın iş adamı tarafından ziyaret gerçekleştirilmiş olup, 2026 yılında da söz konusu fuara ülkemiz ilgili sektörlerden firmaların/ticaret heyetlerinin katılmaları yönünde Müşavirliğimizce gerekli yönlendirmelerde bulunmaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Bosna Hersek'teki kamu ihaleleri, Bosna Hersek Kamu Alımları Ajansının resmi web sitesinden takip edilebilir. Bosna Hersek'te kamu ihalelerine katılmak için kurumun resmi web sitesine <https://www.ejn.gov.ba/> üye olmak gerekir.

4.8 Bosna Hersek'in, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları

- ✓ Türkiye ile imzalanan ve 2003 yılından bu yana yürürlükte bulunan Serbest Ticaret Anlaşması (STA): Türkiye'nin genel olarak imzalamış olduğu en geniş kapsamlı anlaşmalardan biri BH ile yapılmış olup, tekstil ürünlerinde gümrük vergisi bulunmamaktadır.
- ✓ Arnavutluk, Karadağ, Kosova, Makedonya, Moldova ve Sırbistan'ın içerisinde yer aldığı ve 2007 yılı Kasım ayından bu yana yürürlükte olan Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşmasıdır (CEFTA).
- ✓ BH ile AB arasında imzalanmış ve 2008 yılı Temmuz ayından bu yana yürürlükte bulunan "Ticaret ve Ticaretle Alakalı Konularda Geçici Anlaşma" kapsamında, BH ile AB arasında bir serbest ticaret bölgesi tesis edilmiştir. Bu bağlamda, BH menşeli ürünlerin AB piyasasına girişi ve AB'nin BH'ye ihracatında 1 Haziran 2015 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren İstikrar ve İşbirliği Anlaşması çerçevesinde tercihli sistem uygulanmaktadır. Ayrıca, BH 2000 yılından bu yana AB'nin otonom ticaret önlemlerinden de faydalanmaktadır.
- ✓ 2011 yılı Mart ayından bu yana süregelen müzakereler neticesinde, BH ile EFTA (İsviçre, İzlanda, Lihtenştayn, Norveç) arasında 24 Haziran 2013 tarihinde STA imzalanmış ve 1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- ✓ İlaveten, BH ile ABD, Belarus, İsviçre, Japonya, Kazakistan, Norveç, Rusya ve Yeni Zelanda arasında Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi uygulanmakta olup, ayrıca BH ile İran arasında tercihli ihracat rejimi bulunmaktadır.

4.9 Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Ülkemiz ile BH arasında 2003 yılında imzalanan STA kapsamında EUR.1 belgesine sahip Türk menşeli ürünler için gümrük vergisi sıfırdır. EUR.1 sertifikasının olmaması durumunda BH'nin üçüncü ülkelere uyguladığı vergi oranları uygulanmaktadır.

4.10 Sektörde Standartlar

BH'deki tekstil sektörüne ilişkin standartlar AB pazarına uyumlu olacak şekilde geliştirilmekte olup, şirketler halihazırda AB pazarına ihracat için gerekli yüksek kalite

standartlarını yakalamaya çalışmaktadır. Genel olarak ülkenin teknik mevzuatı ve düzenlemeleri AB mevzuatı ve standartlarıyla uyumlu hale getirmesi hedeflenmekte, bununla ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Bosna Hersek'te devlet düzeyindeki yetkili bakanlıkları ve kamu kurumları ile koordinasyon halinde mevcut standartların uluslararası normlara uyumlu şekilde AB standartlarına uyumlaştırma faaliyetleri Bosna Hersek Standardizasyon Enstitüsü tarafından yürütülmektedir. 15/11/2019 tarihinde BH Standardizasyon Enstitüsü tarafından BAS/TC 48 Tekstil, Deri Giyim ve Ayakkabı Teknik Komitesi kurulmuştur. Komitenin amacı ülkede ilgili sektör standartların geliştirilmesi, mevcut standartların AB standartlarına uyumlaştırılması, uluslararası ve AB kuruluşları ile teknik konular üzerinden yakından çalışılması ve ülke içinde oluşturulan plan ve program kapsamındaki gerekli tüm işlerin yapılmasıdır. Anılan Teknik Komitenin iletişim bilgilerine <https://isbih.gov.ba/p/tehnicki-komiteti/9> bağlantı adresinden, Komitenin benimsediği/uyumlaştırdığı standartlara ise https://isbih.gov.ba/p/katalog?national_committee_id=9 bağlantı adresi üzerinden erişebilmektedir.

4.11 Sektörde Ambalajlama ve Etiketleme

Ambalajlama ve etiketleme konusunda BH standartları ile Türk standartları birbiriyle uyumlu olup, gerek ambalajlamada gerekse etiketlemede bugüne kadar herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

BH'de ürün beyanı BH Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (BH Resmi Gazetesi no:25/06 ve 88/15), RS Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (RS Resmi Gazetesi no:6/2012, 63/2014, 18/2017 ve 90/2021) ve BHF İthalat ve İhracat Esnasında Belirli Ürünlerin Kalite Kontrolüne İlişkin Kanun (BHF Resmi gazetesini no: 21/97) ve ilgili Karar kapsamında düzenlenmektedir. Tüketicilere yönelik ürünlerin etiketi ilgili kanun, teknik ve diğer mevzuat ile standartlara uygun olmalı ve BH'de resmi kullanımda olan dillerden birinde yazılmış olmalıdır. Etiketın görünür yerde, açık ve okunaklı olması gerekmektedir.

BH Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 23. maddesinde üründen bağımsız olarak her etiketin içermesi zorunlu minimum bilgiler (ürünün adı, ürünün çeşidi veya modeli, üreticinin ve ithalatçının tam ünvanı ve adresi, ürünün menşee ülkesi) belirtilmiştir. (<https://www.fmt.gov.ba/preuzimanja-download-2/dokumenti/ured-za-zastitu-potrosaca/163-zakon-o-zastiti-potrosaca-u-bih/file.html>). Ayrıca ambalajlı ürünlerde etiketin net ağırlık ve raf ömrü bilgilerini içermesi gerektiği belirtilmiştir. Bu maddenin 7. fıkrasında belli ürünler veya ürün gruplarının etiket içeriğinin yetkili kurum tarafından belirleneceği ifade edilmiştir.

Söz konusu kanunca, pratik uygulamalarda ve standartlar kapsamında tekstil ürünleri etiketlerinde ürün bileşimi % oranı (örn. pamuk, poliester, yün gibi), kullanım/bakım talimatı (örn. yıkama, kuru temizleme, ütü gibi), kullanım sırasında boya atma veya çekme talimatı, beden bilgisi gibi vb ayrıntılar da olmalıdır.

Diğer taraftan, BH'nin idari yapısı iki entite ve bir özerk bölgeden oluşmakta olduğundan bazı mevzuatlar az da olsa farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle ihracat yapılmadan önce ülkedeki ithalatçı ile bu hususların netleştirilmesinde fayda görülmektedir.

4.12 Lojistik

BH'nin lojistik altyapısı karayolları, demiryolları ve havayolundan oluşmakta olup, karayolları lojistiğin en önemli unsurunu teşkil etmektedir. Ülkenin karayolu ağı otoyol, anayol ve bölge karayollarından oluşmaktadır. Toplam otoyol uzunluğu 218 km, anayol uzunluğu 4.237 km ve bölge karayolları uzunluğu 4.655 km'dir. Ülkemiz ile BH arasındaki karayolu ticareti ortalama 1-2 günü bulabilmektedir.

BH'nin ithalat ve ihracatında en büyük kapasiteye sahip olan AB ülkeleri ve çevre ülkelerle (Sırbistan, Hırvatistan) yapılan karayolu dış ticaretinde kullanılan ana güzergâhlar şöyle sıralanabilir:

- ✓ Birincil olarak BH'nin en büyük ticari partneri olarak öne çıkan AB ülkeleriyle olan dış ticaretinde ağırlıklı olarak kullanılan ve Koridor Vc Otoyolu'na Doboj-Banja Luka otoyolu üzerinden bağlanan "Bosanska Gradiška" sınır kapısından Hırvatistan, Slovenya, Avusturya, Almanya ve diğer AB ülkelerine ulaşan güzergâh,
- ✓ BH'nin kuzey tarafında Koridor Vc Otoyolu'nun başlangıcında bulunan "Orasje sınır kapısı" üzerinden Hırvatistan, Macaristan, Slovakya ve Polonya gibi ülkelere açılan güzergâh,
- ✓ BH'nin komşu ülkeleri dış ticaretini gerçekleştirdiği, sırasıyla Sırbistan'la Zvornik ve Vişegrad (Donje Vardište), Hırvatistan'la Bosanska Gradiška ve İzaçiç, Karadağ ile Hum (Şçepan Polje) güzergâhları, (Vişegrad (Donje Vardište sınır kapısı Türkiye ile de BH arasındaki ticari güzergahın en önemli parçası)

olarak ön plana çıkmaktadır.

BH'nin ithalat ve ihracatında önemli yer tutan demiryolu dış ticaretinde en çok kullanılan hat ise 194 kilometre uzunluğunda olup, Saraybosna'yı Konjic ve Mostar üzerinden Hırvatistan'nın Ploče Limanına bağlamaktadır.

Ülke çapında büyük çaplı lojistik merkezleri bulunmamakla birlikte, daha çok nakliye firmalarına ait küçük ölçekli ve daha çok depolamayı esas alan lojistik merkezleri bulunmaktadır. Bu merkezler genellikle BH'nin sanayi bölgeleri olarak öne çıkan Saraybosna, Tuzla, Bihaç, Hersek ve Banja Luka'da yer almaktadır.

4.13 Dağıtım Kanalları

BH'de pazara girebilmenin en etkili yolu, büyük toptancılarla ya da yeterli büyüklükte dağıtım filosuna sahip firmalarla işbirliği yapmaktır. Yabancı sermayeli büyük zincirlerin son zamanlarda pazara hakim oldukları görülmektedir. Kendileri doğrudan ithalat yapabilen bu firmalarla çalışmanın en büyük avantajı, ürünlerin BH dışına, çevre ülkelere de satılmasına imkan veriyor olmasıdır.

Savaş öncesinde devlet tarafından kontrol edilen büyük perakende şirketleri, savaş sonrasında sektörden çekilmek veya faaliyet gösterdikleri yerleri özel sektör kuruluşlarına kiralamak zorunda kalmışlardır. Böylelikle, devlet teşebbüslerinin aksine, küçük işletmeler perakendecilik sektörüne hakim duruma gelmişlerdir. Sektöre 2000 yılından bu yana özellikle Hırvat, Sloven, Sırp ve Fransız sermayesi girmiş olup, hipermarket düzeyinde

perakendecilik büyük ölçüde bu gruplar tarafından kontrol edilirken, son dönemde büyük atılımlar gerçekleştiren yerel sermaye öne çıkmaya başlamıştır.

Perakende piyasasında büyük marketler özellikle yabancı sermayenin girişiyle birlikte yaygınlaşmış olmakla birlikte, ülkede üretici-toptancı-perakendeci sistemi yaygın olarak dağıtım kanallarında ağırlığını korumaktadır.

4.14 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

4.14.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Tekstil ve hazır giyim sektöründe online satış BH’de yeni yeni gelişen bir platform olarak ön plana çıkmaktadır. www.olx.ba BH’nin en büyük yerel online satış sitesi olan ve tüm sektörlerin bir arada olduğu bu sitede tekstil ve hazır giyim ürünlerinin satışı da bulunmaktadır. Bu sitenin yanı sıra kullanılan diğer online platformlar olarak www.ananas.ba ve www.bazaar.ba web siteleri de sayılabilmektedir. Ayrıca markaların online satış sitelerinin yanı sıra hazır giyim ürünlerinin online olarak satıldığı diğer web sitelerine de;

<https://ba.factcool.com/>

<https://www.oreabazaar.com/>

<https://odjeca.ba/>

<https://ko.moda/>

adreslerinden ulaşılabilir.

4.14.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

BH’de resmi tatiller, 1-2 Ocak yeni yıl tatili, 1 Mart Bağımsızlık Günü, 1-2 Mayıs Uluslararası Mayıs Tatili ve 25 Kasım Ulusal Tatil’dir. Bu tatiller süresince bazı kurumlar çalışmaya devam etmektedir. Ancak dini bayramlarda çalışılmamaktadır. Tatillerin Pazar günlerine denk gelmesi halinde takip eden Pazartesi günü resmi tatil ilan edilmektedir.

4.14.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

En çok kullanılan sosyal medya platformları Facebook, YouTube, Instagram, X, WhatsApp, Viber, LinkedIn, TikTok ve Snapchat olarak sıralanabilmektedir.

4.14.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Vergi Uygulamaları

- 300 Bosna Hersek Markı altındaki sevkiyatlar gümrük vergilerinden muaftır.
- Kıymeti 300 Bosna Hersek Markını aşan ve yurtdışındaki tüzel kişilerden sipariş edilen eşya için eşyanın kıymeti üzerinden (eşyanın değeri, sigorta, nakliye vb. masraflar) BH Dış Ticaret ve Ekonomik İlişkiler Bakanlığı tarafından o yıl için yayımlanan Gümrük Vergisi Tarifesindeki eşyanın cinsine göre belirlenecek (%5, %10, %15) gümrük vergisi ve %17 oranında KDV ödenmektedir.

- Yurtdışındaki gerçek bir kişi tarafından BH'deki gerçek bir kişiye paket gönderilmesi durumunda 90 Bosna Hersek Markını aşmayan gönderiler için gümrük vergisi ve KDV ödenmez.
- Kıymeti 5.000 Bosna Hersek Markını geçmemek şartıyla, posta idaresi tarafından eşyaların gümrük muayenesi için gümrük ofisine başvuruda bulunulur. Gümrük ofisi tarafından söz konusu eşyalar için ödenmesi gereken gümrük vergisi (tek oran gümrük vergisi %10) ve KDV (%17) veya varsa ilave ödenmesi gereken vergiler hesaplanır ve tutar belirlenir. Hesaplanan tutarın ödenmesinin ardından postacı tarafından gelen eşya alıcıya teslim edilmektedir. Bu durum ancak aşağıdaki şartlarda uygulanabilmektedir:
  - Yolcu beraberinde getirilen eşya, ticari miktar ve mahiyet arz etmeyen eşya (24/18 sayılı Bosna Hersek Resmi Gazetesinde yayımlanan Kararın 3/1-e maddesinde yer alan özel, kişisel veya ailesinin kullanımı veya hediye olduğu şartını yerine getiren eşya) olması ve sıklıkla getirilmiyor olması gerekmektedir.
  - Gönderi gerçek kişiden gerçek kişiye gönderiliyor ise, ticari miktar ve mahiyet arz etmeyen eşya (24/18 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kararın 3/1-e maddesinde yer alan özel, kişisel veya ailesinin kullanımı veya hediye olduğu şartını yerine getiren eşya) olması, sıklıkla gönderilmemesi ve gönderi için herhangi bir ücret ödememiş olması gerekmektedir.
  - İki ülke arasında imzalanan STA kapsamında; gerçek kişilerin posta gönderileri için tercihli rejim varsa, bu durumda gönderinin 1.000 Bosna Hersek Markını geçmemek şartıyla menşe dolaşım belgesi veya menşesine ilişkin beyan ve CN22/CN23 veya geçerli uluslararası belgelerin ibraz edilmesi gerekir.

4.14.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Devlet düzeyinde e-ticaret kanunu bulunmamakta olup, Republika Srpska entitesinde 2009 yılında kabul edilen E-Ticaret Kanununa <https://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/usvojeni-zakoni/zakon-o-elektronskom-poslovanju-republike-srpske> bağlantı adresi üzerinden erişilebilmektedir. Federasyon entitesinde ise Ticaret Bakanlığı tarafından AB Sivil Toplum Projesi desteğiyle yeni ve modern E-Ticaret Kanunu üzerinde çalışmalar devam etmektedir.

4.14.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri

Uluslararası hızlı kargolar arasında DHL Express, FedEx, UPS, IN TNT bulunmakta olup, yurtiçi hızlı kargo hizmetlerinde ise BH Posta d.o.o., Srpske d.o.o., Hrvatska Posta d.o.o., A2B d.o.o., EuroExpress, Express Courier, Express One Sarajevo şirketleri faaliyet göstermektedir.

4.15 Tanıtım ve Pazarlama

Yerel pazarda sosyal medya platformları (özellikle Facebook ve Instagram), mikro-influencer iş birlikleri ve fiziksel fuar katılımları öne çıkmakta, dijital reklam kampanyaları ve markalaşma odaklı içerik üretimi önemli rol oynamaktadır. Geleneksel el işçiliği, yerli

Üretim, doğal malzeme kullanımı ve sürdürülebilir üretim gibi unsurlar, pazarlama sürecinde hem ürün farklılaştırması hem de hedef pazarlarda marka değerinin artırılması açısından etkili şekilde kullanılmaktadır. Ayrıca geleneksel pazarlama araçları olan televizyon, radyo, gazete gibi medya kanalları da kullanılarak reklam yoluyla ürünlerin tanıtımı yapılarak geniş kitlelere ulaştırılmaktadır.

4.16 Sektörde Tüketiciler /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

BH’de tekstil sektörüne yönelik tüketiciler, büyük ölçüde alım gücü ve markaların bilinirliği ile şekillenmektedir. Tüketiciler, kalitesiyle kendini kanıtlamış uluslararası markaların yanı sıra fiyat-performans dengesi güçlü olan Türk ürünlerini de tercih etmektedir. Bu nedenle piyasada uzun süredir faaliyet gösteren, güven veren markalar ön planda yer almaktadır. Aynı zamanda, ekonomik koşulların etkisiyle ikinci el tekstil ürünlerine olan talep de artış göstermektedir. Uygun fiyatlı ve ünlü markalar gibi alternatifler sunan ikinci el pazarları, özellikle gençler ve şehir merkezlerinde yaşayan tüketiciler arasında popüler hale gelmiştir.

4.17 Sektörde Vergiler

BH’de Katma Değer Vergisi tüm ürünlerde %17 olarak belirlenmiştir. Gümrük vergileri ise yukarıda da zikredildiği üzere %0-15 arasında değişmekte olup, ortalama %6,5 düzeyindedir.

4.18 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Sektörel veya genel tarife dışı engeller bulunmamaktadır.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar

- ✓ **Serbest Ticaret Anlaşması ve Jeopolitik Yakınlık:** lkemizin BH ile 2003 yılında imzalamış olduğu ve 2021 yılında revize edilen STA, ihracatçılarımıza büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Söz konusu STA, Türkiye’nin imzalamış olduğu en geniş kapsamlı anlaşma mahiyetinde olup, BH’nin jeopolitik olarak ülkemize yakın bir konumda olması lojistik maliyetleri açısından da avantaj teşkil etmektedir.
- ✓ **Tekstil rnlerinde Dışa Bağımlılık:** lkenin tekstil ve konfeksiyon ürünlerine yönelik ihtiyaının ancak bir kısmını karşılayabilmesi, bu anlamda ihracatçılarımız adına bir fırsat sunmaktadır.
- ✓ **E-ticaretin Yaygınlaşması:** Halihazırda küresel anlamda artış eğilimi gösteren e-ticaret BH’de de hızla yaygınlaşmaktadır.
- ✓ **Artan turist sayısı:** Son yıllarda BH’ye gelen turist sayısındaki artışla paralel bir şekilde, tekstil sektöründe dış ticaret açığı veren BH’de tekstil ürünlerine yönelik ihtiyaç da bu doğrultuda artış göstermektedir. 2024 ve 2025 yıllarında ülkeye gelen turist sayısı iki milyonu aşmış, önümüzdeki dönemde bu rakamın daha da yukarılara çıkması beklenmektedir.

- ✓ **Türk ürünlerine olan teveccüh:** Çok sayıda BH vatandaşının öğrencilikleri ya da Türkiye'deki akrabalarını ziyaretleri sırasında Türk ürünleri ile tanışmış olmaları, Türkiye'nin önemli markalarının perakende marketlerdeki paylarının artması ve iki ülke arasındaki tarihsel ve yakın bağlar kapsamında olumlu Türk Malı imajı da ihracatçılarımız için fırsatlar sunmaktadır.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

- Son yıllarda tekstil fiyatlarındaki artış ve alım gücünün düşmesi,
- Siyasi istikrarsızlık senaryoları,
- Tüketici tercihlerinde muhafazakarlık ve pazarda eski Yugoslavya ülkelerinin hakimiyeti,
- Güçlü ekonomik bağlara sahip olunan AB'deki ekonomik toparlanmanın gecikmesi,
- Ödemelerin genelde vadeli yapılması ve firmalarımızın karşı karşıya kaldığı alacak sorunları,
- Uzakdoğu ürünlerinin pazar paylarındaki artış

pazardaki riskler olarak ön plana çıkmaktadır.

7. Tekstil Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

BH pazarına girmek isteyen firmalarımızın doğru bir pazar analizi yapması önem arz etmektedir. Özellikle tüketici tercihlerin doğru bir şekilde belirlenmesi ve ülkedeki düşük alım gücü nedeniyle **fiyat odaklı hareket edilmesi** gerekmektedir.

Ayrıca, BH'nin bu sektördeki en önemli tedarikçisi olmamıza rağmen ikinci sıradaki İtalyan ürünlerinin ülkemiz ürünlerinin birim fiyatına göre 3 kattan fazla olması markalaşma çalışmalarına da ağırlık verilmesini göstermektedir.

Ülkemizin BH'deki tüm kesimleri kapsayıcı siyasi ve ekonomik ilişkileri ve özellikle Boşnaklarla olan tarihsel ve kültürel yakın bağlar ihracatçılarımız için önemli fırsat sunmaktadır. İki ülke arasında haftalık 50'yi bulan uçuş sayısı ve ülkemiz vatandaşlarına 180 gün içinde 90 güne kadar uygulanan vize serbesti de göz önünde bulundurulduğunda firmalarımızın BH'deki Zeps ve Tesanj Fuarları başta olmak üzere ekonomik etkinliklere katılmalarında ve gerek Türkiye'deki iş birliği örgütlerince düzenlenen ticaret heyetleri ile gerekse de bireysel olarak da ziyarette bulunarak ithalatçı firmalarla birebir temas kurmalarında fayda görülmektedir.

Ayrıca ticarete muhafazakar olan BH pazarında firmalarımız, kaliteli ürünleri uygun fiyatlarla ve doğru reklam ve tanıtım çalışmaları ile desteklemeleri halinde pazar paylarının artacağı değerlendirilmektedir.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

BH'nin idari yapısı, üç etnik gruba dayanması nedeniyle çok katmanlı bir yapı arz etmektedir. Bu idari yapıdaki karar vericileri ve bunları yönlendirenleri teşhis etmek ilk başta mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle, ülkemizden BH pazarına girmeyi planlayan firmaların makul bir süre öncesinden bir öğrenme sürecinden geçmelerinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

BH ile ticaret yapan firmalarımız, yerel firmalardan ödemelerini alamama ve sözleşme şartlarına uyulmaması gibi durumlarla karşılaşabilmekte; ağır işleyen hukuksal sistem dolayısıyla davalar uzun sürebilmektedir. Bölgede yeterli sermaye birikimi olmadığı için BH'li ithalatçıların peşin ödeme yerine altı aya kadar vadeli ödeme planlarını tercih ettikleri bilinmektedir. Bu bakımdan, BH firmalarına ürün/hizmet satışı gerçekleştirecek firmaların teminatlı çalışmaları, güvenilir bir yerel ortakla veya yerel mevzuata/süreçlere hakim bir avukat ya da mali müşavir ile birlikte hareket etmeleri önerilmektedir.

Yerel paydaşlar ile çalışmak esasen BH pazarında hızlı ilerleme kaydetmek açısından en sağlıklı yöntem olarak değerlendirilmektedir. İşbirliği yapılacak yerel paydaşlar hakkında Müşavirliğimizin erişimindeki kaynaklardan bilgi temin edilmesi mümkün bulunmaktadır.

BH pazarında başarılı olmak için pazarı komşu ülkelerle bir bütün olarak düşünüp, tüm bölgeye hitap edecek şekilde pazara girmek daha uygun olacaktır.

Ayrıca ihracatçılarımız bu pazarda güçlü olan Avrupa ve Uzakdoğu sermayeli firmalar ile rekabet ederken, fiyat kırarak birbirlerine zarar vermemeye özen göstermelidirler. Firmalarımızın ürünlerinde farklılık yaratarak ve kaliteye önem vererek pazardan pay almaya çalışmaları daha faydalı olacaktır.

BH'nin nüfusu, üç kurucu halk (Boşnaklar, Sırp, Hırvatlar) başta olmak üzere, farklı etnik, kültürel, dini gruplardan oluşmaktadır. Bu nedenle, iş görüşmelerinde selamlaşmadan itibaren her aşamada dini veya etnik referanslardan kaçınılmasında fayda vardır. Özellikle resmi kurumların yetkilileri ile görüşmelerde selamlaşmanın resmi bir dille yapılması ve samimi hitaplar kullanılmaması önerilir. Bu etnik kimlikler aynı zamanda farklı dini inançlara da karşılık gelmektedir. Özellikle büyük şehirlerde (Saraybosna, Tuzla, Zenica, Banja Luka, Mostar) her etnik gruptan insanlar ile karşılaşmak mümkün olduğundan, Bosna Hersekli muhataplara hangi etnik gruba mensup olduğunun sorulmaması önerilmektedir.

Son olarak ülkede iki tür yönetici bulunmaktadır: geleneksel (eski Yugoslavya'nın sosyalist yapısında deneyim kazanmış, görece yaşlı nüfus) ve modern (eğitimi genellikle BH dışında almış, yabancı dil bilen, görece genç nüfus). BH yaşlılara saygı duyulan bir kültüre sahip olmakla birlikte, günümüzün teknolojik gelişmelerine daha kolay adapte olan genç nüfus sosyal hayatta ve iş hayatında daha fazla öne çıkmaktadır. Özellikle büyük şirketlerde İngilizce, Almanca gibi dilleri bilen çalışanlar da görev yapmaktadır. Buna karşılık her halükarda BH'de iş görüşmelerine Türkçe ve Boşnakça bilen bir tercüman ile gidilmesinde fayda görülmektedir.

9. Genel Değerlendirme

TÜİK verilerine göre Türkiye'nin BH'ye ihracatında %20'lik pay alan ve ülkemizin BH'ye ihracatında 2023 yılına kadar her yıl istikrarlı bir şekilde artış gösteren tekstil ve konfeskiyon

sektöründe ülkemizin sahip olduğu potansiyel ve avantajlar düşünüldüğünde söz konusu pay daha da yukarıya taşınabilir. Yapısal anlamda bu sektörde dış ticaret açığı veren, düşük alım gücü ve ticaretteki muhafazakar tutum ve pazardaki Avrupa ve Uzakdoğu ülkeleri ile güçlü rekabete rağmen, firmalarımız mevcut STA ve ülkemizin BH ile olan yakın siyasi ve ekonomik ilişkileri göz önünde bulundurmak ve doğru kişi ve noktalarla temas etmek, BH'deki ekonomik etkinliklere katılmak ve fiyat odaklı hareket etmek suretiyle olumlu neticeler elde edebilecekleri mülahaza edilmektedir.

Ayrıca, BH'nin bu sektördeki en önemli tedarikçisi olmamıza rağmen ikinci sıradaki İtalya'nın ülkemiz birim fiyatına kıyasla 3 kat daha fazla olması markalaşma çalışmalarına da ağırlık verilmesini ve yüksek gelir gruplarındaki kitleyi de hedeflememiz gerektiğini göstermektedir.

Diğer taraftan ülkedeki bürokratik süreçlerin fazlalığına rağmen düşük üretim maliyetleri, sahip olduğu STA'lar ve jeopolitik olarak avantajlı konumu sayesinde bu sektörde yatırım için de avantajlar sunmaktadır. Özellikle Almanya ve İtalya gibi büyük Avrupa pazarlarına yapılan tedarikler, ülkenin bu alandaki üretim birikimi ve vasıflı iş gücünü ortaya koymaktadır. BH'nin tekstil, deri ve ayakkabı sanayi; köklü üretim geçmişi, Avrupa'ya olan stratejik yakınlığı ve ihracat potansiyeliyle dikkat çekmekte, bu yönleriyle uluslararası yatırımcılar için cazip fırsatlar sunmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'den yatırım yapmayı düşünen firmalar için de bölgesel üretim ve ihracat merkezi olma fırsatı barındırmaktadır.

10. Yararlı Adresler

BH Dış Ticaret ve Ekonomik İlişkiler Bakanlığı
Musala 9, 7100 Sarajevo
Tel. +387 33 220 093, + 387 33 214 102
Fax +387 33 220 091, + 387 33 552 512
E-posta: info@mvteo.gov.ba
Website: <https://mvteo.gov.ba/>

BH Dolaylı Vergilendirme İdaresi
Trg Republike Srpske 8, 51000 Banja Luka
Tel: + 387 51 337 627
Faks: +387 51 307 955
E-posta: uprava@inspektorat.vladars.net
Website: <http://www.inspektorat.vladars.net/>

BHF Ticaret Bakanlığı
Ante Starčevića bb, Mostar 88 000
Tel: +387 36 310 148
Faks: +387 36 318 684
E-posta: kabinet@fmt.gov.ba

RS Ticaret ve Turizm Bakanlığı
Trg Republike Srpske 1, 78000 Banja Luka
Tel: +387 51 338 769
Faks: +387 51 338 864
E-posta: mtt@mtt.vladars.rs

Bosna Hersek Federasyonu Teftiş İdaresi
Fehima ef. Curcica 6, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 33 563 350
Faks: + 387 33 563 351
E-posta: info@fuzip.gov.ba
Website: <http://www.fuzip.gov.ba/>

Sırp Cumhuriyeti Teftiş İdaresi
Trg Republike Srpske 8, 51000 Banja Luka
Tel: + 387 51 337 627
Faks: +387 51 307 955
E-posta: uprava@inspektorat.vladars.net
Website: <http://www.inspektorat.vladars.net/>

11. Kaynakça

- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)
- Bosna Hersek Ekonomik İlişkiler ve Dış Ticaret Bakanlığı
- Bosna Hersek Merkez Bankası
- Bosna Hersek İstatistik Ajansı
- Bosna Hersek Dış Ticaret Odası
- Bosna Hersek Yatırım Ajansı (FIPA)
- Bosna Hersek Standardizasyon Enstitüsü
- T.C. Ticaret Bakanlığı
- Türkiye İstatistik Kurumu
- Trade Map